

Posudek vedoucí diplomové práce

Autorka: Mgr. Zuzana Petráchová, DiS.

Název práce: Dobrá káva, nebo dobrá sociální služba?

Vedoucí DP: Mgr. Eliška Hudcová, Ph.D.

Zdůvodnění relevance tématu vzhledem k oboru Komunitní krizová a pastorační práce-Diakonika

Autorka předkládané diplomové práce, Zuzana Petráchová, si v ní stanovila za cíl, popasovat se s otázkou, zdali je kavárenské/gastronomické prostředí vhodným místem sociální rehabilitace pro lidi s duševním onemocněním. V tomto prostředí a s touto cílovou skupinou pracuje šest let, a tak je jí velmi blízké. Přesto si tuto otázku stále klade a rozhodla se ji hlouběji prozkoumat. Problematika duševního zdraví i hledání cest, jak si jej udržet, je jistě relevantním tématem pro oblast sociální práce. Může být předmětem také diakoniky, tedy službě bližnímu na bázi křesťanských hodnot, stejně tak pro komunitní práci i krizová opatření. Autorka tyto možnosti (až na diakoniku) propojení zmiňuje již v úvodní části, ale popravdě má čtenář pocit, že jaksí z povinnosti a jen formálně. Na druhou stranu se nijak oborově nevzdaluje, téma diplomové práce tak je relevantní, pokud jde o spojitost se studovaným oborem.

Kvalita teoretického/konceptuálního rámce práce

Zuzana Petráchová se chce ve své práci nalézt odpovědi na tři otázky, díky kterým chce zjistit, jakým způsobem probíhá rehabilitace v kavárně V. kolona, jaké jsou její výsledky a jak se pozitivně projevuje u lidí s různými psychiatrickými diagnózami. V teoretické části si proto připravuje půdu pro sebe i pro čtenáře, pokud jde o terminologii, o představení (sociální) rehabilitace, o představení duševního onemocnění, reformu psychiatrické péče, organizace, ve které tato služba probíhá.

Pořadí jednotlivých kapitol, ani jejich uvedení, někdy není zcela logické, v některých případech chybí vysvětlení, proč se v diplomové práci nachází. Pokud to je uvedeno v teoretické části, již to není nijak reflektováno v části badatelské. To se týká například historie péče v Psychiatrické nemocnici Bohnice (dále jen PNB) či reformy psychiatrické péče. U popisu historie PNB navíc autorka vychází jen z jednoho zdroje. Popis duševního onemocnění a jednotlivých typů diagnóz by dával větší smysl na začátku teoretické části, nikoli až po popisu organizace, ve které je registrována služba sociální rehabilitace.

Popis zřizovatele kavárny V. kolona, subjekt Green doors, z.ú., by měl být přiblížen systematictěji. Chybí základní identifikační údaje, není jasné, kde jsou jednotlivé její pobočky, kdo je ředitelem. Možná by bylo dobré se více rozepsat o motivaci pro zakládání právě gastronomických provozů pro tento typ uživatelů sociálních služeb.

Tyto mé poznámky se hodí více do komentářů uváděných během zpracování diplomové práce, nikoli do závěrečného posudku. Vyplývá z nich ale, že mnohé textové oddíly jsou nejasné, čtenář si s obtížemi udělá obrázek koherentního celku a dobré výchozí pozice pro badatelskou část. Autorka čerpá z různorodých zdrojů, (v Seznamu použitých pramenů a literatury se nehledá dvakrát dobře), jen

vzácně odkazuje na stránku, ze které pochází daný informace. Literatura o duševním onemocnění je v České republice poměrně bohatá, autorka ale používá relativně omezený soubor odborných zdrojů.

Není jasné, které body jsou problematické, co vyvolává problém? Specifika prostředí kavárny? Jaká to jsou, co vede autorku k otázkám výzkumu? Teoretické části by jistě neuškodilo nějaké závěrečné shrnutí.

Formulace cílů, výzkumných otázek či hypotéz

Zuzana Petráčková má dlouholetou zkušenost s prací a kontaktem s lidmi s duševním onemocněním, dlouhodobě pracuje v „gastru“, a tak jí přirozeně vyvstávají otázky po tom, jestli je takové prostředí vhodným nástrojem pro rehabilitační proces. A pro koho je vhodné. Otázek jí v mysli vyvstává několik, ale dokázala je formulovat do tří hlavních, které zmiňuje na straně 39. Otázky jsou jasné a konkrétní, byť by možná bylo přesnější, kdyby jasně uvedla, že jí jde o zkoumání sociální rehabilitace jako sociální služby, už jen proto, že to má v názvu své diplomové práce. Teoretickému rámci ve smyslu charakteristiky problematiky, nikoli teorie či konceptu jako takovému, odpovídají.

Metody získávání a analýzy dat a jejich použití

Aby autorka získala odpovědi na své otázky, provedla, kromě práce s dokumenty různého charakteru, rozhovory se sedmi zaměstnanci tréninkové kavárny. Popsala předtím způsob průběhu výzkumu, jak se získanými daty pracovala, přepisy rozhovorů vložila do přílohové části DP. Věnovala se výzkumnému vzorku a dále metodě analýzy dat. Respektive uvedla, jak může vypadat postup při analýze textu dle Hricové a kol. (2023), ale nedozvídáme se, jak pracovala sama autorka s přepisy. Limity výzkumu i etika jsou zmíněny. Autorka v této kapitole také reflektuje vlastní zkušenost s rehabilitací v kavárně (kap. 12.3), ale není jasné, jaké místo a kontext zde tato podkapitola má.

Svou roli insiderky měla Zuzana Petráčková daleko více reflektovat. Samotná, myslím, drží v některých aspektech malý odstup, když někdy píše v množném čísle o tom, jak to u nás v kavárně děláme. Měla by konkrétněji tematizovat svou subjektivitu výzkumnice a jak ve své roli ovlivňuje výsledky své práce a výpovědi kolegů. Kdyby nebyla členkou týmu a neznala klienty, určitě by vypadaly rozhovory zcela jinak.

Samotná analýza rozhovorů je představena v podkapitole 13., v níž nejprve shrnula obsah jednotlivých rozhovorů a následně autorka pěkně vyabstrahovala šest kategorií, pod kterými se skrývá pokaždé čtyři až pět kódů z rozhovorů. Jednotlivé kódy následně rozvedla. Tuto část práce považují za nejpřínosnější.

Kvalita závěrů práce

Autorka svým způsobem odpověděla na položené výzkumné otázky. Závěrečná diskuse však zůstává na povrchu. Uvádí v ní, že zde porovnává výsledky výzkumu s údaji v teoretické části, ale bohužel se k žádné teoretické kapitole nevrací. Diskuse má necelé 2 strany, na kterých více méně rekapituluje svá zjištění z předchozí kapitoly. Nevrací se ani k výzkumným otázkám. Respektive nepopisuje výsledky rehabilitace v kavárně V. kolona. Co se týká diagnóz, opakuje to, co bylo již zmíněno v analytické části. Hlavní sdělení zde je, že se pracovníci terapeutického týmu věnují symptomům, nikoli diagnózám. Uzavírá, že nejdůležitější je pro úspěšnost rehabilitace přijímající prostředí, nehodnotící, podpůrné, plné důvěry, když dávají pracovníci klientům pocit, že někam patří, a nastavují pevné

hranice. To jsou ale obecně předpokládané rámce. Autorka měla daleko více zvýznamňovat gastronomické prostředí a jeho vliv na uzdravení klientů.

V samotném závěru autorka píše, že zjistila, co je kavárna V. kolona, proč se tak jmenuje, kdo je zřizovatel, kde se nachází, co je rehabilitace, s jakými diagnózami lidé do kavárny přichází. Obávám se, že se nejedná o nová zjištění, která by nebyla dohledatelná bez provedení výzkumu (například, že kavárna není ani chráněným pracovištěm, ani volnočasovou aktivitou, ani přípravou na zaměstnání). Autorka také píše, že nelze změřit úspěšnost rehabilitačního procesu v kavárně lidem s duševním onemocněním. Ale na měřitelnost faktorů a indikátorů necílila, naopak zvolila kvalitativní nástroje výzkumu.

Zatímco analytická část (kap. 13.2) je pěkně zpracovaná, závěry práce zůstávají spíše na povrchu. Ukazuje se, že teoretická část byla zpracována mělce a částečně chaoticky, a proto je obtížnější na ni ve výzkumné části reagovat a diskutovat získané teoretické a empirické výsledky.

Práce se zdroji

Zuzana Petráchová mohla věnovat více času standardu odkazů na literaturu a prameny. Využívá harvardský systém odkazování, přičemž až na několik výjimek se odvolává jen na autory a rok publikace, nikoli na konkrétní stranu, odkud informaci čerpala. Např. na s. 13 popisuje v podkapitole 1.1 Službu. Měla zde odkázat na paragraf, nebo zdroj nějak lépe specifikovat, protože v Seznamu použitých pramenů a literatury není odkaz „2024, registr sociálních služeb“. Obecně se některé odkazy z textu se obtížně v Seznamu použitých pramenů a literatury dohledávají, zvláště když mají stejný název, (týká se převážně odkazů na webové stránky), není také poznat, který den do nich autorka nahlížela. V seznamu literatury autorka uvádí práci Praktický průvodce praxí orientovanou na zotavení (Davidson et al., 2017), ale v textu DP není použita.

Literatura k problematice duševního zdraví je v ČR i v zahraničí poměrně obsáhlá, přesto autorka využila jen velmi malý segment, což je škoda.

Struktura práce, formulační a gramatická úroveň, grafická úprava

Celkově by mohla být diplomová práce lépe strukturovaná. Je určitě vhodné, že je na začátku uvedena terminologie, což čtenáři pomůže při dalším porozumění textu, mohla být ale představena jako metodická poznámka pod čarou. Popis kavárny V. kolona měl být strukturovanější, jako ostatně každá kapitola. Jako by autorku někdy napadaly myšlenky na přeskáčku. Když např. píše o otvírací době kavárny, rovnou naváže malou návštěvností na kulturních akcích. Od alkoholu se dostává k popisu cílové skupiny, ale opět trochu nesouvisle. Popis duševních onemocnění a jejich klasifikace bych doporučila dát více na začátek a teoretická část by si na závěr zasloužila shrnout.

V práci se objevuje mnoho chyb.

Jedná se o chyby v interpunkci, např. s. 15 „Je oblíbená mezi návštěvníky i pacienty na což se bohužel zatím výzkum neprováděl.“

„Byla otevřena v roce 1999 a to přímo v areálu Psychiatrické nemocnice Bohnice, v pavilonu Divadla za plotem.“ (s. 17)

„To, co se v kavárně daří je přestup brigádníků do terapeutického týmu, na co momentálně aspiruje už třetí brigádnice.“ (s. 21)

„Ve chvíli, kdy zvládá i tuto pozici se přesouvá na plac.“ (s. 24)

„O co se snaží reforma psychiatrické péče ve zkratce řečeno je ponechat pacienty ve svém prostředí a snižovat počet lůžek ve velkých psychiatrických nemocnicích.“ (s. 29)

„Chovat se férově bez ohledu na to, kdo je mi víc sympatický a přemýšlet nad tím proč mě někdo rozčiluje, co ve mně otvírá a přiznat si to.“ (s. 44)

Obsahuje překlepy: „Znamená to, že na brigádnických pozicích pracují schopní lidé, kteří když vstupují do jiné roli, znají už detailně provoz...“ (s. 21)

„CO se týče zjišťování stavu klienta/trénujícího je zde telefonické volání po třech měsících...“ (s. 24)

Některé věty jsou nejasné, např. „Sociální poradna (od roku 2004), která poskytuje sociální poradenství.“ (s. 15) – není zcela zřejmé, na co navazuje. Z kontextu význam vyplyne, ale autorka měla být přesnější. „Zde už jsou do popředí i sociální dovednosti.“ (s. 19). „Systémová změna poskytování psychiatrické péče s cílem zvýšit její kvalitu, efektivitu, zlepšit kvalitu života, omezit stigmatizaci lidí s duševním onemocněním.“ S. 29) – chybí přísudek.

„V této kapitole vymezují pojem duševní onemocnění, jak je chápáno z pohledu Mezinárodní klasifikace nemocí a jak se s ním pracují v této diplomové práci.“ (s. 25)

Autorka používá zkratku PNB, aniž by ji předtím napsala, co znamená (čtenář si samozřejmě domyslí, ale je to formální nedostatek).

Některá tvrzení by bylo vhodné dát do uvozovek, např. vyjádření k užívání názvu Bohnic pro popis lidově „blázince, zbláznění se“. (s. 27)

Objevují se chyby gramatické: „CZD fungují od poloviny roku 2018, kdy měli v péči 302 klientů...“ (s. 29)

„Léčebné zařízení v České republice jsou rozdělené na zdravotnické a sociální.“ (s. 33)

„Neexistují žádné mě známé výzkumy o vhodnosti prostředí kavárny pro sociální rehabilitaci lidí s duševním onemocněním.“ (s. 39)

„Na některé věci, témata, traumata není v rehabilitaci prostor a měli by se řešit v terapii.“ (s. 58)

U obrázku na straně 30 není u zdroje není napsána stránka.

U Výsledků, pokud používá citace z rozhovorů, by bylo dobré zachovat jednotu – buď uvozovat, nebo používat kurzívu.

V nadpisu 13. kapitoly není velké první písmeno

U akronymů je správné nejprve rozepsat celé slovní spojení a teprve pak napsat počáteční písmena do závorek, nikoli naopak.

Celková známka před obhajobou:

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku (D) E, v závislosti na obhajobě.

Otázky k obhajobě:

- (1) Kdybyste měla srovnat službu sociální rehabilitace v gastronomickém provozu a například v prádelně, co byste u kavárny vyzdvihla jako hlavní pozitivum v procesu zotavení?
- (2) Jaké místo má sociální rehabilitace v kontextu center duševního zdraví? A jaké je současné postavení organizace Green doors, z.ú. a obecně neziskových organizací v psychiatrických nemocnicích?

Celkové vyjádření/komentář vedoucí práce:

Zuzana Petráčková má dar dobrých vyjadřovacích schopností, ale přesto by měla více trénovat formát akademického psaní a nechat si zvláště v závěru více času na celkovou editaci a logické rozložení textu. Píše o problematice, se kterou je dobře obeznámena, ale toto nemusí platit pro stranu čtenáře. Mnohé části diplomové práce působí nesourodě, v práci je mnoho gramatických i formálních nedostatků. Z textu je znát, že autorka v závěru jejího dopisování spěchala, a tak leccos zůstává nedovyprávěno. Jako slabou stránku také vnímám to, že se autorka více nevracela k reformě psychiatrické péče, k deinstitucionalizaci, k zapojení do péče o duševní zdraví více subjektů mimo zdravotnická zařízení. Pokud se v teorii věnovala historii Psychiatrické nemocnice Bohnice, mohla více zdůraznit i přístup zdravotnického personálu k sociální rehabilitaci v kavárně V. kolona, mohla více popsat péči o duševní zdraví, jak konkrétně probíhá. Celkově si myslím, že mohla být diplomová práce sepsána kvalitněji, tím spíše, že má autorka pro zvolenou problematiku vlastní zaujetí.

V Praze dne

.....

Mgr. Eliška Hudcová, Ph.D.